

Näyttely

Ennen olivat mailat ja sukset puuta

Nahasta nanoon.
Urheilumuseo 29.1.2022–28.8.2022

URHEILUMUSEON *Nahasta nanoon* -näyttely kertoo liikuntaja urheiluteknologian kehityksestä 1900-luvun alusta nykypäivään. Näkökulmasta riippuen näyttelyssä saa yleiskuvan teknologian vaikutuksesta liikuntakulttuuriin tai väläyksiä muutoksista.

Runsaat sata vuotta sitten vaatteet ja välineet oli tehtävä pääosin luonnonmateriaaleista. Teko- ja lasikuidut muuttivat liikkujan maailmaa 1970-luvulla. Suomalaisista kasvoi tuulipukukansa, joka Virossa sai jopa oman määritelmän, ”kahin”. Sittemmin tekniset asut ovat tehneet liikkumisesta vähemmän hikisen tuntuista.

Välinekehityksessä näyttely nostaa esille erityisesti golf-, jääkiekko- ja tennismailat sekä sukset. Kaikissa on kuljettu puusta kohti erilaisia komposiittirakenteita.

Nahasta nanoon -näyttelyssä Urheilumuseon kumppaneina ovat olleet Polar, Respecta, Lappset ja Ifolor. Polarin mukanaolo on itsestään selvyyttä. Jokaisen ulottuvilla olevan liikuntasuoritusmittaamisen toteuttajana Polar on uranuurtaja.

Lappsetin kohdalla näkyvin osa näyttelyä on vuorovaikutteinen palloseinä. Vieraiden on tarkoitus potkia palloa seinään ja osua erikseen mahdollisimman moneen ruutuun. Tai näin asian voi nopeasti tulkita. Fuskasin. Otin pallon käteen ja heittelin. Tai ehkä en sittenkään rikkonut sääntöjä, viohan seinää käyttää heittelyynkin.

Apuvälinevalmistaja Respectan osallistuminen tuo mukaan liikuntarajoitteiset. Tosin näkökulma on kapea, esillä on erilaisia proteeseja. Liikunnan mahdollistavien apuvälineiden laajuudessa riittäisi aineksia kokonaiseen näyttelyyn. Tässä Urheilumuseo voisi jopa kelata uudelle tasolle.

Ifolor tarjoaa mahdollisuuden ottaa kuvamuiston taustana **Sylvi Saimon** vuoden 1952 kultamitalimelonnan palkintojenjaosta. Museokäyntiin kuuluu 2020-luvulla, että vierailunsa voi jakaa somessa.

Uteliaisuutta herättävä näyttely

Näyttelyn pääesittelytekstit johdattavat pääosin hyvin aiheeseen. Itselleni tökkäsi eniten yleistys, jonka mukaan lisääntynyt liikuntaharrastus johti kaupungistuvassa Suomessa teknologisiin muutoksiin. Vai toiko teknologisten mahdollisuuksien kasvu markkinoille uusia välineitä? Kulutusmahdollisuuksien kasvullakin oli osuutta asiaan.

Eri aihepiirien kuvista kertovien syventävien tekstien sisältö toimii, luettavuus ei. Kohta kuusikymppisin silmin niiden lukeminen vaati hämärässä näyttelytilassa kovaa keskittymistä. Puolet pois ja isompi kirjasin kävi ratkaisuna mielessäni. Esinepoiminnoista 1900-luvun alun polku- ja kuntopyörät jäivät mieleen.

Näyttely herättää myös paljon kysymyksiä. Miten teko- kuitujen yleistymisen on vaikuttanut liikunnan kokemiseen? Entä tarjolla oleva teknologia? Osa käyttää teknologiaa mahdollisimman vähän, toisten liikunnassa se on erottamaton osa. Selvää on, että harva meistä haluaa ehdoin tahdoin liikkua heti hikeentyvä puuvillapaita päällään. Ja moni haluaa tietää ainakin askeltensa määrän.

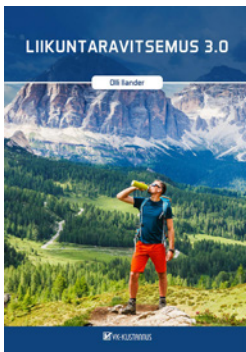
Museo ei voi vastata kaikkiin kysymyksiin. Toteava ote toimii, kun varmoja vastauksia varsinkaan viime aikojen muutoksista ei ole. Tutkijoiden tehtävä on analysoida liikuntakulttuurin kehityssuuntia.

Sivuloikka Triplaan

Urheilumuseo tähyisi jo edellisen johtajansa **Pekka Honkasen** aikana laajempien yleisöjen suuntaan. Museota vuodesta 2020 johtanut **Jukka-Pekka Vuori** on ilmiselvästi pannut lisää kierroksia koneeseen. Museoajattelun muutoksesta kertoo Helsingin vuoden 1952 kisoista kertova pop up -näyttely kaupakeskus Triplassa.

Museoon saattaa Triplassa jopa astua puolivahingossa. Pieneen liiketilaan rakennettu näyttely tiivistää kisat neljään seinäkkeeseen ja yhteen vitriiniin. Sijainti Musiikkimuseo Famea vastapäätä on otollinen. Näyttelyn toteuttaneen **Anni-Julia Tuomiston** piirroskuvat toimivat hyvin. Olympiakisojen kuvamateriaali alkaa olla asiansuostajan silmin koluttu aika tarkkaan, joten uudenlainen ja raikas toteutus ilahduttaa.

JOUKO KOKKONEN

Kirja

Yltäkyläinen kattaus liikuntaravitsemuksesta

Olli Ilander, Ida Heikura, Enni-Maria Hietavala, Mia Laakso, Laura Manner & Jaakko Mursu:
Liikuntaravitsemus 3.0. VK-Kustannus 2021. 666 s.

VOI TODETA HETI ALKUUN, että Liikuntaravitsemus 3.0 on monipuolisin ja laadukain suomenkielinen teos urheilijan ja liikkuvan ihmisen ravinnosta tällä hetkellä. Vastaavaa syvyyttä tavoittelevia teoksia ei suomenkielisenä oikeastaan ole. Kyseessä on ehdottomasti suositeltava teos kaikille aihepiiristä kiinnostuneille.

Liikuntaravitsemus 3.0 on nimensä mukaisesti kolmas ja täysin uusi versio ravitsemusasiantuntija **Olli Ilanderin** päätoimittamasta ja VK-Kustannuksen julkaisemasta kirjasarjasta. Päätoimittajan lisäksi koko kirjoittajakarti on ehdottomasti osaava. Urheilu- ja liikuntaravitsemuksen asiantuntemus ja kulttuuri maassamme on ollut tasaisen vahvassa nosteessa vuosien aikana, mikä heijastuu myös kirjasarjan kolmanteen versioon. Kun urheiluravitsemuksen tutkimuksesta voi nykyään tulla ammatti ja koko maan toiminnan tasolla ravitsemusasiantuntijat ovat täysipäiväisesti pystyneet kytkeytymään urheilumaailman arkeen, niin tämä osaamisen nousu heijastuu hienosti kirjan uusissa teemoissa.

Tämä näkyy selvimmin siinä, miten urheilijoiden ravitsemuksen valmennusprosessia kuvataan ja tuetaan selvästi aiempaa vahvemmin. Tämä onkin ratkaisevan tärkeää. Usein puhutaan sitä ”mitä” kannattaisi tehdä, mutta ihmettelyn hyöty jää leijumaan ilman, jos ei ole näkemää ”miten” se tehdään. Sisällöllisesti ravitsemusvalmennusta kuvataan mainiosti seuratason mahdollisuuksien kautta, mutta myös yksilövalmennuksen näkökulmasta. Tämä tuonee perspektiiviä monelle, jolla kokemuspintaa ravitsemusvalmennuksesta on vähän.

Uusissa teemoissa ruuansulatuskanavan ongelmat saavat hyvää syytä huomiota, sillä aiheeseen liittyvä tutkimusnäyttö ja kokemus saavat kehittyneet. Nostan esiin kirjasta myös yhä laajenevan urheiluravitsemuksen erityiskysymysten kirjon. Ne ulottuvat hyvinkin yleisistä monia mietittyttäviin asioihin, joista ei kuitenkaan kovin usein löydy sovellusta. Ravitsemuksen yksi haaste on valtavasta ja ristiriitaisesta tietotulvasta kumpuava kysymyspaljous. Vaikuttavaan toimintaan ei riitä vain se, että kerrotaan mitä kannattaa tehdä. On myös eduksi, kun voi kertoa, mitä jossakin tilanteessa ei kannata tehdä.

Näiden uusien asioiden ohella teos käy myös laadukkaasti läpi urheiluravitsemuksen perusasiat ravintoaineista, ruuasta ja ravintolisistä. Ja vaikka aina joitakin näkökulmia saattaakin uupua, Liikuntaravitsemus 3.0 käy erinomaisesti läpi liikuntaravitsemuksen moninaiset fysiologiset näkökulmat yhdistäen ne käytännöllisiin johtopäätöksiin.

Kaipaanko silti jotakin. Kyllä vain. Ehkä omasta taustastani johtuen olisin toivonut hieman vahvempaa otetta ja punaista lankaa myös syömisestä psykologian ja kehon kuuntelun taitojen kaltaisiin teemoihin. Niiden yhteispeli fysiologisempien näkökulmien kanssa on kuitenkin hyvin tärkeä. Kirjoittajakunta kokonaisuudessaan kyllä tiedostaa näiden asioiden merkityksen hyvin, mutta aihe jää kokonaisuutena. Näitä teemoja on koostettu yhteen taulukkoon ja niihin viitataan riveillä tai niiden väleissä siellä täällä. Näen kuitenkin pienenä riskinä sen, että kirjan lukijoille ravitsemus avautuu lähinnä fysiologisten näkökulmien kautta. Oma psykologisia näkökulmia avaava osio olisi antanut niille tarvittavaa painoa.

Palaan lopuksi siihen mistä aloitin. Tämä kirja on mielestäni heittämällä paras suomenkielinen liikuntaravitsemuksen teos. Se suositeltavaa luettavaa jokaiselle asiasta kiinnostuneelle tai alalla työskentelevälle. Suosittelen sen lukemista myös niille, jotka mielestään tietävät jo paljon. On epätodennäköistä, että kukaan tietää ja muistaa kaikkea.

PATRIK BORG, ETM

ravitsemusasiantuntija
puheenjohtaja
Suomen Urheiluravitsemuksen
asiantuntijat ry

Kirja

Moskovan kautta sirkukseen

Salima Peippo & Kimmo Rantanen:
Salima – sirkustaiteilijan tunnus-
tukset.

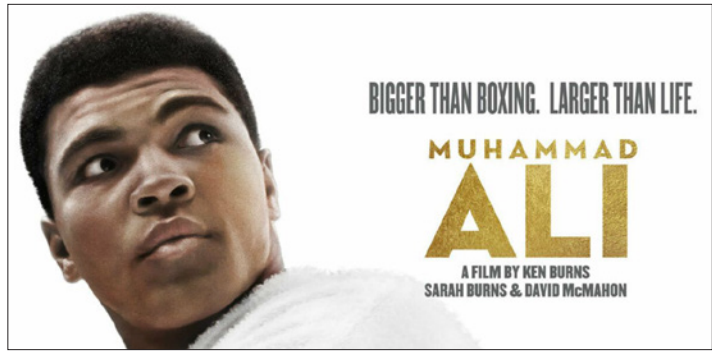
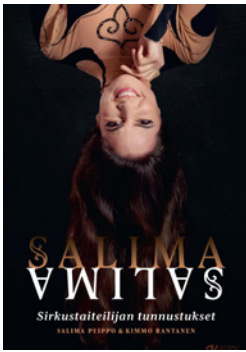
Johnny Kniga 2021, 223 s.

JOSKUS NOJATUOLISSAKIN voi hengästyttää, ainakin jos lukee kirjaa sirkustaiteilija Saliman elämästä. Salima kouluttautui sirkustaiteilijaksi Suomessa ja Venäjällä, ja kiersi maailmaa erilaisissa sirkuskokoonpanoissa. Sirkuselämä näyttyy Saliman elämäntarinassa hyvin kokonaisvaltaisena elämänmuotona, jossa millään muulle ei kovin paljoa löydy tilaa.

Tässä elämäkerrassa ei turhia kikkailla. Saliman elämänvaiheet käsitellään kronologisessa järjestyksessä peruskouluiästä opiskeluvuosiin ja edelleen uran aktiivivuosiin ja sen jälkeiseen aikaan. Asiat esitetään suoraviivaisesti ja sen kummempia tunteilematta. Salimaa tuntematta on vaikea arvioida, kuvastaako asiakeskeisyys ja rationaalisuus hänen luonnettaan, vai antaako elämäkerta vain sellaisen kuvan. Teoksen perusteella Salima vaikuttaa hyvin päämäärätietoiselta ja intohimoiselta sirkustaiteilijalta, joka selviää tilanteesta kuin tilanteesta sen kummempia tunteilematta. Ainakin itse olen taipuvainen uskomaan sen, että Saliman oma ääni kuuluu tekstistä ja lopputulos on päähenkilönsä näköinen ja kuuloinen.

Kokonaisuudessaan teos noudattaa urheilijaelämäkertojen konventioita, jossa harjoitellaan ahkerasti, selviydytään loukkaantumisista johtuvista takaiskuista, koetaan onnistumisia ja lopulta lopetetaan ura ja keksitään uutta sisältöä elämään. Saliman elämästä kuitenkin puuttuu varsinkin jääkiekkoilijoiden elämäkertoille tyyppilliset harha-askeleet juhlimisen ja päihteiden parissa. Tällaiselle ei yksinkertaisesti ollut aikaa.

Saliman radikaalein kapina Venäjällä opiskellessa oli rento joululoma makoillen ja suklaata syöden, vaikka hänen olisi pitänyt huolehtia ruokavaliosta myös lomalla. Ylipäätään sirkuksen opiskelu Moskovassa näyttyy erityisen rankkana rupeamana, sillä opetusmetodeihin kuului oppilaiden henkinen nujertaminen. Ajatuksena oli ilmeisesti, että jos opetuksesta selviää,

niin pärjää missä tahansa, sillä myöskään valmiina sirkusammattilaisena ei elannon tienäminen ole mitenkään helppoa.

Tähän teokseen kannattaa tutustua, jos haluaa ymmärrystä siitä, mitä kaikkea löytyy upeiden ja taidokkaiden sirkusesitysten takaa. Vertikaaliköysi, hulavanteet ja jopa tankotanssi tulevat tutuiksi Saliman elämänvaiheiden ja osittain myös vahvojen mielipiteiden kautta. Ainakin monen tankotanssijan kulmat saattavat rypistyä epäuskosta, kun lukee Saliman näkemyksistä siitä, kuinka sensuellimpaa tankotanssityyliä harrastavat pilaavat koko lajin maineen.

ANNA HOLOPAINEN

Kirja

Heitelläänhän kiviäkin

Tapani Salo ja Pasi Rein:
Sinivalkoinen keihäskaari.

Docendo 2021, 319 s.

SE OLI SYKSYINEN VIIKONLOPPU vuonna 2008, kun historiantutkijana esiintynyt henkilö teki itsestään pellen Ilta-Sanomien sivuilla. Laajassa jutussa pohdittiin suomalaisen keihäänheitteoprinteen taustoja, ja ruotsalaisen **Eric Lemmingin** nimen mainittuaan haastateltava keksi vedota suomalaisiin pikkupoikiin, jotka ovat ”aina tykänneet viskellä lumipalloja ja kiviä järveen”.

Lukijalla oli oikeus kummastella, millaisiin tutkimuksiin tuollainen selitysmalli nojasi. Onko lumipallojen heittäminen suomalaiskansallinen erikoisuus? Eikö kiviä todella viskota muualla kuin maamme valtiollisten rajojen sisäpuolella?

Pikkupojat kivineen ja lumileikkeineen tulevat vastaan myös *Sinival-*

kaisen keihäskaaren sivuilla. ”*Voinee sanoa, että jossain vaiheessa olimme väkilukuun suhteutettuna maailman kovin maa heittämään kiviä*”, kirjaan haastateltu urheiluaktivisti esittää. Omenoistakin puhutaan, samoin sisusta ja ”suomalaisesta luonteenlaadusta”.

Tuollaisten arvailujen paikka on nimenomaan tarinavetoisessa tietokirjassa, jollainen konkaritoimittajien **Tapani Salon** ja **Pasi Reinin** tuhti teos on. Takakansi tosin lupaa tekijöiden paljastavan ”syyt” siihen, miksi keihäänheitto on jo toistasataa vuotta ollut suomalainen menestyslaji. Syiden asiallisen analysoinnin he jättävät suosiolla muille, tutkimuksellisesti suuntautuneille tahoille.

Ylenpalttisesti kuvitettu kirja etenee lyhyin luvuin, oikeastaan katkelmin, joissa käydään läpi kaikki niin sanotut arvokisat vuosilta 1912–2021. Digiajan nuoria lukijoita ajatellen ratkaisu on varmasti luonteva. Vanhemmat, jätetään kerrontaan tottuneet lukijat olisivat ehkä kaivanneet toisenlaista juonenkuljetusta. Kansallisesti tärkeä laji joka tapauksessa tarvitsee Salon ja Reinin kaltaisia kronikoitsijoita.

Kirjalla on kolmaskin tekijä, eläkevuosinaan kynää yhä kepeästi juoksuuttava toimittaja **Urho Salo**. Hänen kulttuurihistoriallinen katsauksensa keihään ”pitkään historiaan” on kerrassaan viihtyisää luettavaa luolamiehineen, spartalaisineen, viikinkeineen ja muine merkillisyyksineen. Urheilullisen keihäänheiton kanssa sillä ei ole käytännössä mitään tekemistä.

Urho Salo käytti kynää myös silloin, kun koottiin käsillä olevan teoksen suoraa edeltäjää, täsmälleen yhtä hajanaista ja vähintään yhtä värikästä *Suurta suomalaista keihäskirjaa* (1991). Pihtiputaan keihäskarnevaalit ovat siinäkin niteessä näkyvästi esillä, ja kun

molemmat kirjat huipentuvat mittaviin tilastoihin, kotimaisen keihäänheiton tarinaperinne tulostenumeroineen lieinee toistaiseksi kaluttu tyhjiin.

Olisiko seuraavaksi tutkimuksellisesti orientoituneen kirjoittajan vuoro? Siinä hankkeessa suotaisiin asianmukaista huomiota Eric Lemmingille, joka sentään oli modernin keihäsurlun pioneeri, kuten taannoin tähdensin iltapäivälehdessä toimittajalle. Lemmingin Helsingin-vierailu kesällä 1903 teki kepinviskelystä suomalaisnuorten pakkomielteen. Tukholman olympia-areenalla 1912 suomalainen keihäsurlho viimein voitti Lemmingin, mistä tämänkertainen tarinakooste käynnistyy.

Pikkukivet ja lumipallot mainitsin muuten toimittajalle vinosti hymyillen, mutta ironia harvoin välittyi puhelimitse, mitä edelleen harmittelen.

ERKKI VETTENNIEMI

Televisio

Kahdeksan erää Alista

Muhammad Ali.
Ohjaajat Ken Burns, David McMahon, Sarah Burns.

2021. Kokonaiskesto 398 min.

KEN BURNSIN JOHDOLLA TOTEUTETTU dokumenttisarja ammattinyrkkeilyn raskaansarjan kolminkertaisesta maailmanmestarista Muhammad Alista piirtää värikkään kuvan lajin kiisteltyimmistä ja kuuluisimmista hahmosta. Kahdeksaan osaan on koottu vaikuttava määrä aineistoa. Lopputulos on päähenkilönsä tapaan ristiriitainen.

Ajankuvaa dokumenttisarja tarjoaa yltäkyläisesti. Tuskin kenestäkään 1960–1980-lukujen urheilijasta on yhtä paljon juoksevaa kuvaa kuin Alista. Suomessakin hän oli aikansa

tunnetuimpia urheiluhahmoja. Peruskoulusta jäi mieleeni esimerkklause *"It's hard to be humble, when you're so good"*. Loppu taitaa tosin kuulua *"...when you're as great as I am"*. Alin leivilyä riittääkin sarjan alkujaksoissa liiankin kanssa.

Ali oli ristiriitainen hahmo. Hän oli kansalaisuus oikeustaistelija, joka antoi afroamerikkalaiselle nuorille vihaisille miehille kasvat. Ali, alkuperäiseltä nimeltään **Cassius Clay**, oli myös amerikkalaisen islamin yksi kuulakuvista ja tunnetuin Vietnamin sodasta kieltäytyjä. Toisaalta Ali oli machomies, joka kaatoi naisia. Vastustajiaan hän mollasi kohtuuttoman armottomasti. Aiheita on kertakaikkisen paljon, että katsojakin joutuu ottamaan lukua.

Alin otteluilla ja niihin liittyneillä järjestelyillä on dokumentissa iso osuus. Hänellä oli suuri merkitys köyssissä roikkuneen ammattinyrkkeilyn uudessa nousussa, johon amerikkalaisen television vahvat vuodet vauhdittivat. Karismallaan Ali auttoi osaltaan karistamaan tai peittämään ammattinyrkkeilyn silmäänpistävimmät tykökset amerikkalaiseen mafiaan. Toisaalta Alinkin otteluista kaikki eivät päättyneet voittoon hänen urheilullisuutensa ansiosta.

Sarja sisältää rajuja ottelunäytteitä, jotka kertovat Alin uran eri vaiheista. Uransa alkupuolella hän voitti ottelunsa tanssimalla näennäisesti karuun, mikä väsytti vastustajan. Hyvin ajoitetut iskusarjat johtivat tyrmäykseen tai ottelun keskeyttämiseen. Palattuaan sotilaspalveluksesta kieltäytymisestä johtuneen pitkän tauon jälkeen kehään 1970-luvun alussa hän ei kyennyt enää samaan. Ali huomasi kuitenkin kestävänsä iskuja niin vartaloon kuin päähän. Menestystä tuli uudellakin taktiikalla, joka oli terveyden kannalta kohtalokas.

Dokumenttia voi katsoa traagisena tarinana miehestä, joka halusi huomiota hinnalla millä hyvänsä. Kun pää ei ollut vielä pehmenyt, niin Ali osasi tehdä eron show-miehen ja aktivistin välillä. Ja arvostelukyvyyn heikettyä hän ei osannut astua kehän valokeilasta sivuun.

Alin elämän toista puolikasta varjosti koko ajan heikkenevä terveys. Isoon roolin hän pääsi viimeisen kerran olympiatulen sytyttäjänä Atlantasissa vuonna 1996. Aikoinaan niin

vahva Parkinsonin taudista kärsinyt mies jaksoi vaivoin kannatella soittoa. Rooman olympiakullasta vuonna 1960 alkanut julkinen ura päättyi rooliin, joka toi esiin ihmisen haurauden.

Dokumentti kertoo sivujuonteenaan outouksista, joita maailmassa tapahtui 50–60 vuotta sitten. Äärimäinen esimerkki tästä on mestaruusottelu **Mobutu Sese Sekon** johtamassa Zaireissa. Kerrontaa rytmittää aikakauden musiikki.

Liki kuusituntinen paketti on näin toteutettuna liian pitkä. Kohtuuttoman pitkät alkuyhteenvetodot varastavat kokonaisuudesta käytännössä yhden jakson verran. Silti sarjaa voi pitää urheiluviihteen historian kurssina. Kaikkine ylilyönteineen Ali oli luomassa yhtä tapaa olla ammattinyrkkeilija. Suu oli suuri, mutta nyrkit kovat.

JOUKO KOKKONEN

Kirja

Valmentajaäijien äijä

Arto Teronen & Jouko Vuolle:
Kalevi "Kallu" Tuominen – Urheilun vahva ääni.

Kirjapaja, 223 s.

OLYMPIAKOMITEAN ENSIMMÄINEN ja pitkäaikaisin valmennuspäällikkö **Kalevi "Kallu" Tuominen** (1927–2021) oli suomalaisen huippu-urheilun näkyvimpiä hahmoja 1960–1990-luvuilla. Tuominen vaikutti liikuntakulttuuriin myös Helsingin yliopiston Jumpan pitkäaikaisena opettajana.

Oman valmentajauransa huippusaavutukseen "Kallu" ylisi viemällä Suomen koripallojoukkueen Tokion olympiakisoihin vuonna 1964. Hän jätti ison jäljen suomalaiseen huippu-urheilujärjestelmään toimiessaan valmennuspäällikkönä vuosina 1969–1991.

Arto Teronen ja Jouko Vuolle ovat laatineet "Kallusta" hyvin tunnistettavan elämäkerran. Rungas haastatteluaineisto tuo esille "valmentajien valmentajaksi" sanotun miehen eri puolet.

"Kallu" Tuomisen elämäkerta on myös kurkistus kadonneeseen aikaan, jolloin miehinen äijämeininki kukoisti. Päähenkilö saunoi, otti "rönöä" ja vokotteli naisia, mutta hoiti työnsä kunnolla. "Kallu" teki poikamaisia kepposia ja läimäytti lukuisia pahaa-aavis-

tamattomia miehiä ja joskus jopa naisia tervehdykseksi isolla kädellä selkään.

"Kallu" oli tunnettu myös kovasta äänestään. Sain tästä elävän todistuksen, kun haastattelin Urheilumuseon johtajan **Pekka Honkasen** kanssa häntä urheiluvaikuttajien haastattelu-sarjassa huhtikuussa 2010. Nauhurin tason paukkuivat punaiselle ja ääni oli kantanut myös pitkälle museon neuvotteluhuoneesta toimistokäytävälle. Impulssi-julkaisuun päätyneitä haastattelun osia on käytetty melko laajasti elämäkerrassa.

Teronen ja Vuolle tuovat esille menneiden vuosikymmenien äijämeiningin kapea-alaisuuden, mutta eivät lähde moralisoimaan. Ratkaisu on oikea. "Kallu" oli aikansa lapsi. Samantapainen on ollut monen muunkin sodan varjossa varttuneen miehen malli, joka näkyi koko elämänsä ajan.

Valmennuspäällikkönä Tuominen oli varsinkin aluksi kahden kulttuurin välimies, minkä Teronen ja Vuolle tuovat hyvin esille. Pääosin kokemukseen pohjautunut valmennus alkoi väistyä tutkittuun tietoon perustuvan lähestymistavan tieltä. "Kallu" oli valmis etsimään ja käyttämään tietoa ja edisti omalta osaltaan valmentajakoulutusta. Omintakeisella tyyllillään hän nautti kuitenkin myös perinteestä ponnistavien luottamusta. Osaltaan Tuomisen työtä tuki se, että hän oli Jumpan opettanut lukuisia sittemmin myös valmentajaksi päätyneitä voimistelunopettajia.

Tarinoita Tuomisesta riittää. Pientä toistoa on teokseen jäänyt, kun useat haastateltavat lausuvat samat asiat hiukan eri sanoin. Sujuvananainen teos onnistuu kertomaan niin "Kallusta" kuin laajemminkin suomalaisen huippu-urheilun mielenmaisemasta.

JOUKO KOKKONEN

Stadion 50 vuotta sitten

Kun liikuntapoliittinen keskustelu ei suju

Stadionin päätoimittaja **Rauno Laakso** valitti lehden numerossa 2/1972, että liikuntapoliittisen keskustelun käyminen tuntuu Suomessa perin vaikealta. Päätelmän pohjana oli **Jorma Moleruksen** ja **Pekka Kiviahon** tekemä televisio-ohjelma ”Kansan paras on päämäärämme”.

”Kun joku esittää liikunta-aiheista kritiikkiä jossakin tiedotusvälineessä, niin aina ne jotkut tuntevat joutuneensa altavastaajiksi, loukkaantuvat sydänjuuriaan myöten. Vastineissa ei edes pyritä erittelyyn. Todetaan yksioikoisesti asioiden olevan hyvin ja esitetään katalysaattoreina toimineista henkilökohtaisia loukkauksia. Alkuperäinen asia hukkuu juuruihin.”

Moleruksen ja Kiviahon ohjelma ruoti Helsingissä elokuussa 1971 järjestettyjä yleisurheilun EM-kisoja. He saivat moitteita muun muassa vasemmistolaisuudestaan. Pitkän linjan SVUL-vaikuttajaa **Akseli Kaskelaa** Laakso kiitteli perustelluista vastaväitteistä.

Yhdysvalloissa vuoden opiskellut **Kalevi Olin** kirjoitti Denverin saamien vuoden 1976 talviolympiakisojen herättämistä reaktioista. Suuri osa denveriläisistä ja coloradolaisista vastusti kisoja.

”Denverin tapauksessa on siis kysymys siitä, että talviolympialaiset (...) ovat veronmaksajien kustantamaa varakkaiden ja vaikutusvaltaisten ’urheilua.’”

Olin näki olympialiikkeen olevan kuihtumassa, ellei se kykenisi uudistumaan. Hän piti hyvänä presidentti **Urho Kekkosen** ehdotusta kansainvälisen urheilun organisoimisesta UNESCO:n alaisuuteen. Olinin mukaan tämä lisäisi päätöksenteon avoimuutta ja demokraattisuutta. Denverissä vastustus johti lopulta luopumiseen kisaisännnydestä.

Kimmo Aaltonen moitti valmisteilla olleen ulkoilulain olevan yksipuolinen. Lain nimi oli hänestä mahtipontinen, sillä sen piiriin olivat tulossa vain kunnalliset ulkoilureitit, valtion retkeilyalueet ja leirintäalueet. Aaltonen arvosteli sitä, että ulkoilua käsitteenä ei ollut lainkaan määritelty. Hän näki lain vesittyneen maanomistajien edut turvaavaksi asiakirjaksi.

”Ulkoilusuunnittelu on nivellettävä muuhun yhdyskunta- ja liikuntasuunnitteluun siten, että kansalaisten ulkoilumahdollisuudet otetaan huomioon asuinaluekohtaisesti. Tällöin ulkoilureitit voisivat muodostua pääasiassa kaupungin sisäistä pyöräilyyn ja kävelyyn sopivista viherväylistä. Esimerkiksi työmatkojen tulisi voida palvella myös vapaa-aikaa ja kansalaisten ulkoilutarpeita. Kävelykatuverkostojen luominen on oleellinen osa kunnallisia ulkoilureittejä.”

Kuntalaisille oli Aaltonen mielestä varattava lisäksi ulkoilu- ja virkistysalueita asutuskeskusten liepeiltä. Tämä oli tehtävä siten, ettei se edistä autoistumista.

Onko Liikuntatieteellinen Seura liian korkealentoinen? Näin kysyi LTS:n hallituksen erovuoroisena jättänyt **Pauli Vuolle**. Aivan suoraa vastausta Vuolle ei antanut. Hän tulkitsti LTS:n olleen korkealentoisimmillaan sotien jälkeen, kun se muutti muutamaksi vuodeksi nimensä Suomen urheiluakatemiaksi. Vuolle näki seuran kehittyneen hyvään suuntaan etenkin vuoden 1967 liikuntapoliittisista neuvottelupäivistä lähtien. Silti sen toiminta oli edelleen vierasta monille liikunnan ja urheilun parissa työskenteleville.

LTS:n keskeiseksi toimintamuodoksi Vuolle määritteli liikuntakulttuuria käsittelevän tiedon kokoamisen ja välittämisen. Samalla seuran oli aktivoitava liikuntakulttuurin eri toimijoita kehitystyöhön.

”Lopuksi haluan korostaa sitä, että jo Seuran nykyinen toiminta antaa varsin optimistisen kuvan Seuran mahdollisuuksista toimia liikuntakulttuurin kehittäjänä maassamme. Se on toiminnallaan osoittanut voivansa käsitellä ennakkoluulottomasti sellaisiakin kysymyksiä, jotka avaavat meidät näkemään urheilua ja liikuntaa myös varjoisalta puolelta.”

JOUKO KOKKONEN

Lotta Lydia Videman voitti lottien viiden kilometrin hiihdon ilmailu- ja mäenlaskumestaruuskilpailuissa Utissa helmikuussa 1944. Kahdeksan vuotta myöhemmin hän hihti olympiakultaan Osllossa. Kuva: SA-Kuva.